يگانتر

اندوءَ جيءِ ٻانهن نويگ جي نشاني هئي ۽ پرٿوي انڌڪار جي جل مئيءَ ۾ ٻڏل هئي. ٿڪل ٻانهن الاجي ڪهڙيءَ ڪن ۾ دماغ کي سوچايو مري وڃي يگانتر. ڏينهن جي نوڪري رات جو هنجو رودن.

سنسي ۽ پڇتاءُ جي وچ، ماتري هردي ۾ ترارون ورايون.

هڪ رات- موڪل جي رات جڏهن اندرا ۽ سنتوش گهر ۾ هئا تڏهن سنتوش چيو "اندو مون کي اجاڻ تنهنجي هن نالي ڳولڻ جو مطلب سمجهه ۾ نه آيو."

"ٻڌنداءِ؟"

"هون."

"توهين دل ۾ ته نه ڪندا؟"

"اندو شاديءَ کان پوءِ جيترين منهنجون ڳالهيون تو دل ۾ ڪيون آهن ٻڌاءِ مون اوتريون دل ۾ ڪيون آهن؟" اندوءَ جي پيراءَ پيري ڪل شانت ڪمري جي پتين کي ڪنهن جي وانگر وڄائي ڇڏيو. "۽ مون؟ يگانتر کان پوءِ ته اصل هڪڙي ڳالهه دل ۾ نه ڪئي اٿم. ڪئي اٿم؟" سنتوش ڪليو "ها اهوئي ته مان سوچيندو آهيان ته يگانتر هيترو ننڍڙو، منجهس ڪهڙي طاقت آهي جو اسان جي غم جو زمانو اصل راهو ڪيتو وانگر دور اڇلي ڇڏيو اٿس."

"آخر توهان جهڙي ٿارزن جي شڪتي، پٽ کي نه ملندي ته ڪنهن کي ملندي؟" اندوءَ سنتوش جي مضبوط پنيءَ ٻانهن تي چپ رکي ڇڏيا.

"شايد دک جو يگ پورو ڪندڙ جو نالو ڏنو اٿيئي پٽ کي؟"

ٻانهن تي رکيل چپن مان هڪ وچ ريکا ٻنهن کي سانوڻ جي جهولي ۾ جهلائي ڇڏيو.

”اندو مان سچ ٿو چوان مان چاڻيهججهي توکي دکي نہ ڪندو هئس“ سنتوش گوري نراڙ تان ريشمي وارن جون چڳون مٿي ڪيون.

”ڏک ڏيندڙ رڳون توهين تہ نہ هئا۔ ممي ڏس، مون کي ڏاج ۾ هڪ ڪوڏيہ نہ پيئي ڏني ۽ سرلا کيهئگون پري پيئي ڏئي. ڇا مان انسان ناهيان؟“

”پڳلي“ اندوءَ جي ڪياڙيءَ ۾ وارن کي ڇڄيلَئي ”ڪٿي تنهنجي شادي، ڪٿي تنهنجي ڀيڻ جي شادي؟ تو نہ پنهنجي ماءُ جي پسنديءَ جو گهوٽ ورتو ۽ نہ وري پنهنجي خداوادي آڪهہ مانئي چونبيئہ؟“

ڏاڍي جنبي ۾ اچي اندوءَ چيو، ”ڏسو توهين پاڻ کي ضمير غلئب سمجهي سچ سچ چئو: اميءَ جيڪو سرلا لاءِ گهوٽ ڳولهيو اهو سٺو، ڪين مون جيڪو پنهنجي لاءِ ڳولهيو آهي اهو سٺو“

”هٽ پڳلي، تو ڪيئن مون کي ڳوليو؟ ڪاليج ڪان وٺي توتي اک رکي هئم. ههڙي سندر هيلن کي پيلا مان ڪيئن هٿن مان وڃڻ ڏيندس“

اندوءَ ڳل اگهي چيو، ”سرلا جو گهوٽ ڇا مرد آهي؟ زالن وانگر چويس فلاڻو ڏڻ نہ مليو فلاڻي ڏينهن مانيءَ تي موڙو گهٽ مليو. ڇي، نيچ ماڻهو، مون کي اهڙنهبوڪرن لاءِ نفرت آهي“

”اسان کي تہ غريب سمجهي ساهرا مانيہئي ڪين ڪن پر ڪين ڪهڙي خبر تہ ههڙو چند، هن دل کي ڇا تہ اميرمبنلئي وينو آهي“

ٿڌو ساهہ ڪڍي اندوءَ چيو، ”غريبي، اوهہ غريبيءَ جي ڪريہ تہ اسين يگانتر ڪان اڳ اٽڪندا هئاسين“

”رڳو اهو ڪارڻ نہ هو“

”نهيو ته ڪوئي ڪارڻ ڪين هو. شايد منهنجي من ۾ سرلا ڪي ڏسي نوان ڪپڙا سينڻون، ڪريمون وغيره نه پهڻي سگهڻ تي چڙ چڙ ٿي هوندي“.

”نه ليڪنه ڪين هو. نالو منهنجو سنتوش آهي پر من ۾ تنهنجي سنتوش جو واسو آهي“.

منٺي مرڪ هئي اندوءَ جي چپن تي. چيلئين ”شايد هيه ڪارڻ هو جو منهنجي نوڪريءَ جي ڊيوٽي ڏينهن جو ته توهان جي رات جو هئي. ان ڪري ڪجهه هڪٻئي لاءِ سڪ، خارن جي منزل تلئين وجي پهتي هئي.... ۽ ڪجهه ڪجهه اوشواسه جاڳيو هوهنهي جي من ۾“.

اندو سرڪي جڻ ڏوهه جي قبوليت پنهنجو مٿو سنتوش جيهانهن ۽ ڇاتيءَ ۾ وجهي ڇڏيو.

”وشواس جي ڳنڍ آهي يگانتر“ سنتوش جهڪي پر ۾ ستل يگانتر ڪي اکين سان لڳايو ۽ مهينا اڳ واريءَ ڇڏيل رات جو پڄله، اجوڪيءَ رات سانهڏي ڇڏيو.

رات گذري وڃڻ ڪان پوءِه اندوءَ ڪي انڌڪار جي جل مئيءَ جي ڪلئي ڪني يا ڪنڏي نظر نهڻي. يگانتر ڪي انڌڪار جي چولين ڪان مٿي ڪٽي پنهنجي اکين جي پرڪاش سان ڇهيلئين ۽ نرم ڳلن جي ڇهاءَ سندس اندر ۾ هڪ پرسپر احساس ڦهلايو جوبه پرڪاش مئي هو. مگر انڌڪار منجهس هر هرلئميبا جي پروٽوپلازم جون اڱريونئي ڦهلايون.

هوٽيل اکين مان ڳوڙها ڳڙي اڇي ڳولن تي پيا. ڪيترو پيارو آهي هي يگانتر مگر مان نوڪريءَ تي وڃان، ته ڪيس اڌ ڪلاڪ ڪير سنڀاليندو؟“ آخري نوٽيس جي پني جا اکر اندوءَ جيهند اکڙين ۾ چمڪڻ لڳا. پهرين تاريخ اگر نوڪريءَ تي نه چڙهي سگهينءَ ته نوڪري ختم سمجهجهه. ڪيڏي هڻ پچاڙ ڪان پوءِ ملي هئي ايڏي پگهار واري نوڪري. نه ته شايد يگانتره جنم نه وني سگهي ها. هر مانسڪ خوشيءَ جي احساس لاءِ ڪيڏي قيمت چڪلئڻي ٿي پوي. هي ويچاره تيز ڇريءَ جهڙو ڪٽيندڙ هو.

گهر جي ڀاهران ٻلي ءَ جي ميئُو ميئُو ميئُوٻُڌڻ ۾ ٿي آئي ته يگانتر چرڪ ڀريو. اندوءَ کيس کڻي چاتيءَ سان لائي ڇڏيو. ڪلهه ٻلي جڏهن ٻونگڙو وات ۾ کڻي اندوءَ جي گهر آئي هئي تڏهن اندوءَ جي سس ويٺي هئي. چيائين "اڙي ٻليءَ کي جلد ڪڍ، متان تنهنجي پٽ جا ڪپڙا نه اورانگهي وڃي. "اندوءَ ٺاٺمايو ته سس چيو، "هيءَ ته ٻونگڙا کڻي ست گهر گهمندي، جلدي ڪنديس ته گهر ۾ انه اچي ڏهو ڪڍي وهيئي. اندوءَ کي ٻليءَ تي رحم ٿي آيو. هڪڙيءَ چير پيل پليٽ ۾ ٿورو کير وجهي ٻليءَ کي ڏيکاريندي ٻاهر کڻي ويئي. واپس اچي سس جي اڳيان ويهندي، سندس سيني مان هڪ ٿڌو ساهه کڄي ويو. هتي هيءَ عورت نه پٽر جي مورتي ويٺل هئي نه ٻليءَ وانگر اندوءَ پنهنجو يگانتر کڻي هڪ ڏينهن سس وٽ ويئي هئي. کيس چيو هئائين "منهنجي ماءُ يگانتر کي نه ٿي ويهاري، الاجي ڇو اجان ٿائين هن جا منهنجي پسنديءَ جي شادي ڪرڻ تي خار نٿا لهن." سس خنڪيءَ سان چيو هو، "سو سمجهين ٿي تنهنجي يگانتر کي ڇا مان ويهي پاليندس؟ پٽ جا گونهن مٺ ميڙي وڏو ڪيم ته وڃي پنهنجي مرضيءَ جي ڏارڻءَ آڪهه مان شادي ڪري آيو. هاڻي هن کي نپايان. نٻلا نه. جيڪي ڄڻين سي نپائين. مون کي پنهنجون ساهيڙيون- سڏيون ستسنگ انسنگ ئي گهڻا آهن. پنهنجو من وندرايو ويٺي آهيان..... ڇڏي ڏي نه تون اها نوڪري."

"گهر جو خرچ ڪيئن هلندو؟" اندوءَ جڻ پنهنجي منهن چيو، ڳاڻي ڀڳي ته مسواڙ آهي.... ٻوءِ ڇهه نه مڙس کي ته ڪا وڏي پگهار واري نوڪري ڳولي."

"امي وڏي پگهار واري نوڪري ڪرڻ لاءِ تيار ته آهي پر ملي نه."

"تهڀار چو ڄڻجن؟"

اندوءَ جي دل کي سخت جهٽڪو آيو. سندس شڪل لهي ويئي. هوءَ يگانتر کي ڪٺي وجي دريءَ وٽ بيٺي ٻاهر ڇو جهڻجن؟ ڪيڏي ٻي احساس مٽيريلزم اچي ويئي آهي اسان جي وچولي طبقي ۾. هن يگانتر جي ڳلن سان پنهنجا ڳل ڇهڻي چيو، ”منهنجو منو يگانتر“ ٻهلي ٻه انڌڪار جي پرلئه ۾ ميڻو ميڻو ڪندي گهرن جي ٻاهران پونگڙن جي رکڻ لاءِ آسان پيچي رهي آهي.

اندوءَ آهستگيءَ سان يگانتر کي پلنگ تي ليٽائي ڇڏيو. پاڻ به سندس پر ۾ ليٽي پيئي. اوهه ٿنگن ڊگهين ڪرڻ ۾ به ڪيڏو نه آرام آهي. ليڪن ڪيستائين؟

اچوڪو ڏينهن ته گذري ويندو. سياڻي ته صبح ٿيڻ سان نوڪريءَ تي وڃڻ لاءِ تيار ٿيڻو پوندو. سنتوش ڪمار رات جي ڊشيوٽي ڏيئي ايندو. ٿڪل هوندو. ننڊ اچي وجيس ته يگانتر کي ڪير ڪير پيارينداو؟ مان سڄي ڏينهن جيترو ڪير ٺاهي وڏي ٿرماس ۾ رکي ويندس. صوف جي رس به ڪڍي رکي ويندس، مگر ڳاڙهي ٿي ويندي. سنتوش کي ياد پوندو الاجي نه؟ ته پلا مان ڇا ڪريان؟“

اندوءَ کي لڳو هر هر سندس من اندر ڦهليل پرڪاش کي انڌيري جون اگريون گهٽڻ پيئون اڇن ڪاشٻين ملڪن وانگر هتي به هنڌ پٽ ڪريچ ڪليل هجن سرڪار پاران.

اندوءَ جي وڏيءَ ڀيڻ هن مسئلي کي هل ڪرڻ لاءِ چيو هوبهو اٿيئي ته نوڪري ڇڏي تونئي ڪٺي اهڙي سنستا ٺاهه جتي وچولن ڪٽنبن جون نوڪري ڪندڙ زالون پنهنجا ٻار ڇڏي وڃن. جنهن تن لاڳي سوتن ڇاڻي تنهنجو به ڪم تو جهڙين جو به ڪم.

هوبلئي جهاز جي چنڊ ڦوڪ نوڪريءَ واريءَ هن ڀيڻ جي صلاح اندوءَ کي ان مهل ته ڪين آئڙي هئي. خاص ڪري جڏهن سنتوش خاطري ڏني هئي ته هو ڏينهن جو گهر ۾ هوندو پاڻيهي يگانتر جي ديک ڀال ڪندو... پر ڪان جوت جو ڇيچاڻ ايندي ايندي جڏهن

در وٽ اچي رڪيو تڏهن اندوءَ اٿي در کوليو سنتوش گهر ۾ گهڙندئي کيسي مان هڪ پنو ڪڍي کڻي اندوءَ کي پڪڙايو.

اندوءَ جا ته اوسان خطا ٿي ويا ته توهان جي هاڻي رات جي ڊيوٽي ختم؟ هاءِ رام. هاڻي ڪير ويهاريندو يگانتر کي؟

ٻوٽ پاسيرو رکندي سنتوش چيو "ڪهڙيون آهن اسانجنهي جون مئڪر، پاڻ ته ست ست ٻار ڄڻيا اٿن..."

ڏاڍي ڊنل آواز ۾ اندوءَ چيو، "تڏهن سنڌ هئي. مهانگائيءَ جو وئل ڪين هو. آيئون سڀ عرب ملڪن ڏانهن لڏي ڪونه ويئون هيون..."

ٽبسٻس ڊيگهه چڏ ڪجهه ڪلئڻ لاءِ ڏي" اندوءَ کي مڙس لاءِ چانهه ناشتو تيار ڪندسي ليئن پئي لڳو ڄڻ جمنا ندي تار پيئي وهي هوءَ يگانتر کي وسديو وانگر ٽوڪري ۾ کنيون مٿي ۽ مٿي کندي پيئي وڃي.

اندوءَ جي شڪل ڏسي سنتوشہ اجهاسي ويو هو. يگانتر هيڏو منو يگانتر... ڪاش نه ڄمي ها سنتوش پٽ وٽ وڃي مٿس جهڪي کيس چمڻ لڳو. "اسان جي دکن جو انت آڻيندڙ ديوتا پٽ جو ڳرو ٿي پيو آهي اندوءَ"

اندوءَ جي اکين ۾ پاني ڇلڪڻ لڳو. آهستي چيئين "ڪوئي فڪر ناهي"

سنتوش ڪمار ٽپ ڏيئي زال جي سامهون اچي وينو. اندوءَ جي چهري تي پرنستا ۽ کنهن فيصلي جا نشان سهي ڪري اتاولائيءَ سان چيئين "ڇا سوچيو اٿيئي؟"

اندوءَ چيو، "مون پڪو فيصلو ڪيو آهي ته نوڪري ڇڏي ننڍڙنٻارن لاءِ ڪريچ کوليندس"

سنتوش ڪمار خفي ٿي ويو ”هلڪو، ٿورو وڏو ٿئي تہالمندر ڪولج، پوءِ هڪ سنڌي اسڪولبہ ڪولج اجان وڏو ٿئي تہ ڪاليجبہ تونئي ڪولي ڏجلئنس...“

”سنتوش، هي ڇا پيو چوين؟ ڇا وري رسڻ جيٻاڙ لڳي لٿئي؟ مون چيو نہ ”هاڻي يگانتر ڪان پوءِ اسان جو وڙهڻبند؟“

”پر اندو تون پنهنجون ڊگريون تہ ڏس؟“

”مون ڪي ڊگرين ڪان وڌيڪ منو آهي يگانتر. وڏي ۾ وڏي ڊگري تہ منهنجي يگانتر آهي؟“